

Digitale
Nieuwsbrief

Stichting
Werkgroep
Grauwe
Kiekendief

Zendervogels On Air: Amy gaat teksten bijhouden!

Waar we ook actief zijn de laatste jaren, Amy is er altijd bij! Mede dankzij de kloeke hulp van onze Noord-Hollandse supervrijwilligster is het veldwerk rond nesten uit peilen, radio-telemetrie, het immer weerbarstige muizenwerk etc. in 2007 goed verlopen. Alleen al voor dit veldwerk verdient ze een enorme pluim!

Eén van de leukste dingen van de afgelopen jaren zijn de gegevens die we binnenkrijgen van onze satellietvogels. De twee vogels in het pilot-jaar 2005 waren nog te doen maar de vijf vogels die in het vorige seizoen voor spannende momenten zorgden kostten ons veel tijd. Niet alleen het schrijven van tekstjes

maar vooral het filteren van de data, het vervaardigen van kaartjes, het verifiëren van feitjes deden ons de das om. Omdat we dit jaar maar liefst 14 satelliet-zenders in een viertal landen hebben kunnen realiseren en de hoeveelheid projecten in vergelijking met 2007 alleen maar is gegroeid (en dus een trits nieuwe deadlines moeten worden gehaald) hadden we een paar keuze-mogelijkheden. De geautomatiseerde versie (via Seaturtle waar onze Spaanse vrienden mee werken) is geen optie omdat er aan dit systeem allerhande bezwaren kleven, het helemaal niet laten zien van de plekken waar onze vogels zitten is een gepasseerd station (kunnen we na twee succesvolle seizoenen met zoveel fans niet mee aankomen) en de derde optie was simpelweg de frequentie stevig omlaag brengen (naar bijvoorbeeld één keer per 3-4 weken). Allen opties die geen schoonheidsprijs verdienen.

En toen kwam Amy (tijdens een succesvol ochtendje zenderen in de Reiderwolderpolder) met het aanbod dit varkentje wel te willen wassen. Een aanbod waar we met zijn allen denk ik erg verguld mee zijn en wat in ieder geval continuïteit gaat brengen in de spannende verhalen van de vogels uit Flevoland, Oost-Groningen, Noord-Rhijn Westfalen, Polen en Wit-Rusland. De voorbereidingen zijn in volle gang en we hopen dat alle lijntjes vanaf 8 september bij elkaar komen zodat vanaf deze datum het satellietverhaal versie 2007-2008 weer de nodige stof zal doen laten opwaaien. Amy we zijn je dankbaar dat je deze taak op je schouders wilt laden en we kijken met zijn allen uit naar je analyses, spitsvondigheden en teksten!

Beste werkgroeps leden,

De eerste en zeker niet de laatste nieuwsbrief na het veldseizoen. Onze geliefde vogels vertrekken langzaam naar warmere orden en worden onderweg nog wel een opgepikt door waarnemers. Een aantal mensen kijkt terug op het veldseizoen en er wordt vooruit gekeken. Echter er zijn ook nog genoeg kieken te zien, zoals u in deze nieuwsbrief uitgebreid kunt lezen. Maar werkgroepsleden vermaken zich ook op andere manieren, ook daarvan een verslag. Kortom weer een afwisselende nieuwsbrief.

Mooi rood met lelijke gevolgen.

Dinsdagavond 21 augustus 2007. Het land zet zich aan de dis maar ik kruip achter mijn stuur. Ben heeft een mailtje rondgestuurd met de uitnodiging om "per boot een booreiland te gaan bekijken waarop de verlichting voor vogels is aangepast". Veel meer dan die informatie heb ik niet wanneer het drie straten van mijn huis begint te regenen. Per mobiel het weerbericht opgevraagd: op zee regen en wind oplopend tot windkracht 7. Ja hoor, dat heb ik weer!

Aangekomen in Den Helder is het net weer droog en ik sluit mij aan bij het legertje wachtenden op de kade, alwaar soldaat Hans Hut reeds aanwezig is en Martijn Perk en Han Bouman ook als snel onder de wapenen gaan. Er is niets dat zo verboedert als een gezamenlijke vijand en al snel voelde de wachtende menigte zich een grote familie in opstand tegen de steeds feller wordende windvlagen.

Bij het aan boord gaan werd alle gasten gevraagd hun handtekening te zetten op een prachtig wit vel papier, wat men trouw deed. Pas aan boord werd uitgelegd dat wat er getekend

was een geheimhoudingsbeding was, niets van wat wij tijdens de reis te horen zouden krijgen mochten wij openbaar maken voor het een en ander aan de pers gemeld zou zijn. Met het gemak waarmee iedereen ongezien de stukken tekende denk ik er over binnenkort een tochtje te organiseren over het wad, zodra ik van mijn notaris heb vernomen hoe ik anderen hun testament ten gunste van mij kan laten wijzigen zal ik iedereen een uitnodiging sturen.

Onderweg zou een maaltijd geserveerd worden maar om te voorkomen dat de borden en het bestek door de boot zouden vliegen werd besloten eerst te eten en daarna pas uit te varen. Waarom ze rondvliegend eten verkozen boven rondvliegend servies zal me wel nooit duidelijk worden: Al snel na vertrek zag je wat neuzen wit wegtrekken en toen we uit de luwte van Texel kwamen trok het bloed zich nog verder terug uit de gezichten van de aanwezigen, een rijke schakering mensen uit diverse organisaties en scholingsrichtingen. Zelfs na een zomer intensief zenderwerk moet ik zeggen dat ik nog nooit zoveel grauwe mannen bij elkaar heb gezien als op deze boot.

Helaas waren sommige aanwezigen zelfs te ziek om het doel van onze reis te bekijken: L15, het booreiland boven Vlieland dat als eerste platform ter wereld is uitgerust met vogelvriendelijk groen licht. Een groene, naar rechts overhellende kerstboom in de nacht. Als een vriendelijke reus uittorenend boven de woeste zee. Eigenlijk is het licht niet groen maar licht waar het rood uitgehaald is. Na jaren onderzoek is gebleken dat, bij gebrek aan een sterrenhemel door bewolking, vogels zich niet meer kunnen oriënteren bij de aanwezigheid van rood licht. Hierdoor blijven zij rond o.a. boorplatforms vliegen tot de bewolking wegtrekt, dan wel het licht wordt. Aangezien dit net te lang kan zijn om nog voldoende vliegreserves over te houden om de overkant van de plas nog te halen kan het vele vogellevens schelen om dit rondvliegen te voorkomen.

De komende herfsttrek zal L15 het middelpunt zijn van uitgebreid onderzoek maar de verwachtingen zijn hooggespannen. Dit licht aanbrengen op alle platforms is reeds een optie en de proef uitbreiden naar land wordt ook al overwogen.

Het mooie van zeeziekte is dat het over is zodra je op land staat, het mooie van dit verhaal is dat het pas begint en voorlopig nog vele mogelijkheden in zich lijkt te hebben.

Amy Bergman

In de uitzending van Vroege Vogels van 26 augustus wordt ook verslag gedaan van de reis en bovenstaande feiten.

Lees de exacte toedracht van het verhaal en bewonder de extra plaatjes hier:

http://www.nam.nl/home/Framework?siteId=nam-nl&FC2=/nam-nl/html/iwgen/nieuws/persberichten/2007/zzz_lhn.html&FC3=/nam-nl/html/iwgen/nieuws/persberichten/2007/nam_nieuws_24082007_groenlicht.html

Jonge Kiek in Mepper Hooilanden

Op zondag 26 augustus om ongeveer 10 uur zagen David Spelt en ik een juveniele Grauwe Kiekendief jagen in de Mepper Hooilanden (zie foto's). De vogel viel op door de wingtags: een blauwe met een diagonale zwarte streep en een witte met een rode rand. Hij liet zich gedurende ongeveer 20 minuten mooi bekijken en verdween daarna in zuidwestelijke richting. De vogel bleek een dag eerder ook al in het gebied te zijn gezien door Edwin de Weerd en Peter van Wetter.

Frank van der Wielen

Met foto's van David Spelt en Frank van der Wielen (onder)

VIJF NESTEN IN DE MARNE

Ik vind het weer een heel mooi jaar. Ondanks de regen zijn er toch veel nesten geweest.

Bij ons in Noord Groningen zijn vijf nesten geweest, waarvan drie mislukt ☹. Maar de andere twee waren mooie nesten. Het eerste nest met twee jongen en het tweede waarschijnlijk ook.

Bij het eerste nest is alles goed gegaan, de jongen zijn geringd en er was veel "publiek". De jongen van dit nest hebben heel veel geluk gehad. Er was in het graan een stuk helemaal plat door de regen behalve één klein stukje: dat was het nest (zie foto linksboven). Om het nest hebben mijn vader, Ben en Hilbrand een hek gezet tegen de vossen. Dit nest was bijna gemist doordat in dat stuk land van de boer al een nest zat dat is mislukt. Aan de overkant van de weg zat nog een nest dat was ook mislukt. Maar gelukkig had Jan van 't Hoff een paar keer een grauwe kiekendief gezien nadat de nesten mislukt waren.

Het tweede nest was te laat ontdekt en de jongen vlogen al. Dit nest is waarschijnlijk van het zelfde mannetje als het eerste nest. Daar werd achter gekomen toen het mannetje met een prooi kwam maar het vrouwtje niet kwam. Toen vloog het mannetje door richting het tweede nest. Ze wilden ook nog ergens een volwassen beest gaan vangen (wat volgens mij niet gelukt is).

Ik heb er niet veel van meegekregen doordat ik op vakantie was.

Over vakantie gesproken, we zijn naar een camping op het Zweedse eiland Öland geweest. En daar vloog voor de camping een mannetje grauwe kiek. Nou de vakantie kon niet meer stuk!!!

Merel Schothorst

Fotoverhaal: Een Zenderpaar in Oost-Groningen

Ik heb niet echt één mooiste vogel, maar de uitgevlogen jonge grauwe kiekendief gooit bij mij zeker hoge ogen. De kleuren en patronen in het verenkleed zijn onwaarschijnlijk mooi. En ik heb er de laatste twee weken met volle teugen van mogen genieten.

Op 6 augustus was ik nog een ochtend aan het kijken naar de 2 paartjes rond de Roode Til. Door de drukte op het land waren de paren en hun jongen al een eind opgeschoven. Ook de familie achter Ben zijn huis was regelmatig in beeld. Jongen werden nog regelmatig voorzien van muizen, en waren ook zelf al regelmatig in de lucht te vinden. Al met al een soort afscheid. Ben kwam met Jorna voorbij op weg naar Pieterburen, en tipte me over het pas gezenderde paartje aan de Hamrik nabij Noordbroek. Dat was het begin van nog een flink aantal ochtendsessies bij de familie zenderpaar, met de laatste sessie bij het schrijven van dit stuk op zaterdag 25 augustus.

De grauwe kiekendief familie staat goed op papier. De beide ouders Fenna en Edzard zijn gezenderd voor hun reis naar Afrika. De drie jongen hebben vleugeltags ontvangen en zijn zo goed in het veld te herkennen, zowel op de foto als in de kijker. In de twee weken ben ik 6 of 7 keer op bezoek geweest. Het is een heel stille enclave in het Groninger landschap, met minimaal verkeer. Eigenlijk

rijden alleen de omwonenden over deze weg (een man vroeg me zelfs of ik hem bespioneerde). Het gevolg van de rust was dat na verloop van tijd met name de jongen gewoon over de auto vlogen.

In het gedrag van ouders en jongen was een leuk verloop te zien. Op 6 augustus stond de nestbescherming met vangpaal nog rond het nest, maar waren twee jongen in het stoppelveld te zien. Op 8 augustus nam ik tevens een jong waar binnen de nestbescherming. Nadien waren alle jongen vrij op het land, maar hielden zich voornamelijk bezig met rusten, zitten, poetsen, wachten, kijken en nog meer van dat soort onledige bezigheden. In eerste instantie bleven de jongen dus op het stoppelveld van het broedperceel met korte uitstapjes naar het belendende stoppelveld. De boer heeft beide velden keurig met rust gelaten. Zo na 10 augustus waren de jongen ook veel te vinden op de twee pas gemaaide luzernevelden richting de molen. Nog weer later begonnen de jongen alleen of in paren de ruimere omgeving te verkennen.

Op 25 augustus cirkelden ze alle drie in spelvorm omhoog om zich vervolgens op Edzard te storten die net een veldmuis verschalkt had op een pas gemaaid grasperceel richting het Waar. Een van de jongen voltooide de prooioverdracht, waarna twee van de jongen langdurig op het grasperceel rondhingen in gezelschap van tenminste 6 buizerds en een aantal bruine kiekens. Een derde jong keerde al snel terug naar het broedperceel.

Lees verder op pagina 6

Llink in Natura – Live

Op woensdag 15 augustus jl. toog Ben met een deel van zijn fanclub naar het zuiden van Gelderland.

Omroep Llink zou live uitzenden vanaf de Langoedfair van Heerlijkheid Mariënwaerd in Beesd en in deze uitzending aandacht schenken aan onze Grauwe Kiekendief.

Live betekende in dit geval 's middags opnemen en 's avonds uitzenden.

Op de fair aangekomen had Ben nog voldoende praats en gaf zijn vers gekapte hoofd hem nog een aura van zelfverzekerdheid. Naarmate de uren van wachten voor de opname vorderden, vertoonde onze stoere leider echter een spoorje zenuwachtigheid en nadat hij terug kwam van zijn make-up behandeling (zie foto rechts), vond hij het dan ook nodig ons er van te overtuigen dat hij gewoon recht voor zijn raap in de uitzending de waarheid zou gaan verkondigen: "ik ga gewoon zeggen dat het jong dat Bas vasthield dood is, dát doe ik!".

Toen de opnames eindelijk begonnen waren zetten we ons dan ook schrap toen Bas aan Ben vroeg hoe 't nu ging met de vogels. Zonder blikken of blozen antwoordde Ben "Goed!". Hoe hij dit vakkundig heeft ingepakt en hoe hij het voor elkaar krijgt om in zo weinig zendtijd toch nog de Boeren, de Drogerij en de Vrijwilligers in het zonnetje te zetten is te bewonderen op; <http://player.omroep.nl/?afIID=5276126>

Amy Bergman

Graanranden voor wintergasten nieuw project voor de Werkgroep Grauwe Kiekendief

Een toenemend aantal mensen weet al tijden dat de WGK zich a) niet alleen met grauwe kieken bezighoudt, maar b) ook in toenemende mate actief is buiten de broedtijd. Dit voorjaar hebben we een nieuw project binnengehaald waarin de accenten nadrukkelijk komen te liggen op het uittesten van een voor Nederland nieuwe maatregel. Tijdens het voortreffelijke Akkervogelsymposium in Leuven (december 2006) hebben we de kans gehad een dag later met eigen ogen te zien hoe de graanranden rond Hoegaarden (Be) het deden in relatie tot zaadetende akkervogels als geelgors, grauwe gors, ringmus en ander moois. Zie de link:

http://www.inbo.be/content/page.asp?pid=BEL_VLA_PRO_West-Vlaanderen_Zwe_vegem

Later zullen we over de ins-en-outs van dit werk nader uitleggen maar wat voor jullie belangrijk is te weten betreft de aankondiging dat we er zijn geslaagd om met name in het Oldambt en de Drentse veenkoloniën (daar vooral het zg. LOFAR-gebied nabij Exloo) boeren te vinden die tarwe voor vogels wilden laten staan. Het gaat om in totaal 11 percelen met een totale oppervlakte van 10 hectare. Omgerekend naar schatting 80.000 kilo tarwe-korrels dus voor een keur aan soorten (niet alleen vogels) en we verwachten zeker leuke en vooral óók bruikbare resultaten. Hoeveel houtduiven, patrijzen, muizen en hazen zullen de voedsel-orgie weten te vinden? Feit is dat we verschillen zullen gaan zien tussen klei- en zandgronden, percelen met en zonder bosjes in de buurt en wellicht ook tussen zomer- en wintertarwe. De onderzoeksopzet is zodanig dat we naast de geselecteerde percelen ook blanco's (zg. controle-gebieden) tellen. Voorts ligt inbedding in de Wintertellingen (onder de uitstekende coördinatie van Hilbrand Schoonveld) voor de hand. Het veldwerk begint in de eerste helft van september en het idee is dat de vogels de velden in maart leeg zullen hebben gevreten. Tussentijds dus leuk veldwerk en vanaf begin oktober is het nadrukkelijk de bedoeling dat vrijwilligers mee gaan draaien in dit nieuwe project.

Het is belangrijk om te weten dat Jorna Arisz deze kar gaat trekken. De verzamelde data zullen ons inzicht verschaffen in de vraag of deze maatregel iets toevoegt aan akkervogelbescherming in de Nederlandse situatie. Wordt vervolgd dus maar bij deze al de vooraankondiging.

-Vervolg van pagina 4-

Een paar uur later volgden ook de andere twee jongen. Opvallend was het gemak waarmee de jongen het luchtruim kozen en een behoorlijke afstand aflegden. Bij een goede windrichting moet het geen probleem zijn om zo de weg naar Afrika in te slaan. Spel is voor de jongen een welkome onderbreking van de dag. Ze buurten eens bij een andere roofvogel, ze jagen hun ouders op om toch maar weer voedsel te gaan zoeken, ze gaan paarsgewijs vliegen, geven elkaar kopjes, of pluizen zelfs elkaars veren uit. Of ze genieten gewoon van het cirkelen op de thermiek.

Hoe zit het dan met het verloop van de voedselvoorziening? Op 8 augustus werden vrijwel alle prooien nog door Edzard aan Fenna afgeleverd via p.o. Fenna zorgde vervolgens voor de verdeling onder de jongen, waarbij ze het uiteindelijk toch aandurfde om in aanwezigheid van de auto een prooi naar het jong binnen de nestbescherming te brengen. Edzard leverde ook rechtstreeks een prooi af bij een jong. Op 10 augustus werden

de meeste prooien rechtstreeks door Edzard aan de jongen geleverd via een voedselovergave op de grond. Fenna liet zich vaak niet zien in dit spel of hield zich op de achtergrond. Soms vroeg ik me af of ze wellicht al op weg was, maar Ben heeft haar op 25 augustus nog in de buurt zien eten. Gaandeweg werden de prooien meer en meer via prooioverdracht in de lucht aan de jongen overgedragen, in de ochtend vrijwel uitsluitend door Edzard. De jongen anticipeerden op de komst van papa. Als je hun gepiep hoorde hoefde je alleen nog maar het jong te volgen richting vader. In de middag wilde Fenna ook nog wel eens haar bijdrage leveren via prooioverdracht op de grond. Zowel man als vrouw vingen heel gemakkelijk prooien. Edzard presteerde het regelmatig om in 20 minuten alle drie jongen van een muis te voorzien. Hij jaagde vaak in de richting het Waar, maar op 16 augustus was het voldoende om in de pas gemaaide luzerne percelen te jagen, samen met alle andere roofvogelsoorten in de buurt. Ook een jong met wingtags van een ander paar slaagde er regelmatig in een muis te vangen op de luzerne. Dit jong had ik ook al een paar dagen eerder gezien toen het zelfstandig boven de Korengarst aan het jagen was. Het was gemakkelijk van de drie jongen van Edzard en Fenna te onderscheiden door de witte 'ogen' achter op de kop. Edzard was dus op de luzerne zeer

succesvol. Een keer kwam hij van het stoppelveld aanzeilen om boven de luzerne gekomen een draai te maken en neer te ploffen. Direct daarna was hij al met de muis op weg naar een jong. Op 25 augustus werden de jongen nog steeds voorzien van voedsel door hun vader. Toch waren ze zelf ook al aan het fourageren en soms zelfs met succes. Al met al is de weg naar zelfstandigheid duidelijk. Fenna en Edzard hebben eind augustus nog sporadisch contact met elkaar, Fenna's zorg voor de jongen is nu minimaal. Edzard brengt ze nog hun ontbijt en neemt zo nu en dan nog polshoogte, maar de jongen gaan steeds meer hun eigen weg, al lijkt er tussen hen nog wel een wisselwerking te zijn.

Overigens waren roofvogels uitstekend vertegenwoordigd zoals verwoord in het stukje van Harry Westerhuis van 11 augustus: "Gisteren een uitje naar het broedgebied van de grauwe kiekendief t.w. Noordbroeksterhamrik. In een elektriciteitsmast aldaar heeft dit jaar een paartje slechtvalken gebroed. Op een kale akker stond nog een klein, met gaas afgezette, nestplek van de grauwe kiekendief. In het betreffende gebied wemelde het van de roofvogels. Met name bruine kiekendieven vlogen af en aan. Verder veel buizerds en meerdere torenvalken. Een gezenderde grauwe kiekendief man was met een, aan iedere vleugel blauw gebandeerd vrouwtje, aan het jagen op een "weiland" waar ze regelmatig een muis te pakken hadden. Vlak in de buurt zat (hun) een jong. Daar op de grond ook een juveniele havik. Ook die leek op muizen te jagen(?). Muizen dus. Volgens een passerende boer was er een muizenexplosie gaande. De man's duiven waren verder met geen mogelijkheid de til uit te krijgen.

Volgens hem door roepende torenvalken boven de boerderij. Dezelfde torenvalken (absoluut geen sperwers) kregen het verder voor elkaar dat met de kippen in een ren meetende spreeuwen zo opgeschrikt werden, dat deze bij hun poging om door het gaas te ontsnappen, ten prooi vielen aan de valken."

Lees het slot op de volgende pagina

De familie torenvalk op bezoek bij het jong binnen de nestbescherming

Zowel ouders als jongen hadden met de vele gevederde roofvrienden de nodige interacties, dus met buizerds, torenvalken, slechtvalken en bruine kiekens. De jongen gingen hierbij ook steeds meer het initiatief nemen. Op het laatst werd een buizerd door drie jongen gelijktijdig belaagd, waarop de ouders van verder ingrijpen afzagen. Op 25 augustus was het helemaal raak, toen twee jongen even gingen checken toen de zwarte ooievaar (jawel) aan kwam zeilen om in de sloot bij de molen iets van zijn gading te vinden. Ook toen de ooievaar in de sloot stond, zaten beide jongen vlak boven het beest te hangen in de wind, een schitterend gezicht.

Ik ben benieuwd of en wanneer de wingtags weer boven het Groninger land te zien zijn als 2kj of 3kj vogel, maar ik wens ze alvast een behouden vlucht.

Theo van Kooten

Korte berichten van onze zendervogels

Zoals jullie in deze nieuwsbrief kunnen lezen gaat **DE** reis 2007-2008 binnenkort on air. Daarom is dit dus de laatste aflevering van de korte berichten van onze zendervogels in de nieuwsbrief. Ondertussen druppelen er ook diverse andere waarnemingen van trekkende grauwe kiekendieven via de website binnen.

Moeder en dochter onderweg

Naast Jinthe is nu ook dochterlief Sigrid onderweg. In de week van 22 augustus is zij gepeild bij de burens, namelijk in het altijd gezellige Ruhrgebied (D).

Nieuws over onze buitenlandse vogels

Ook de eerste nieuwtjes van onze buitenlandse vogels. Wit-Russische dame Volia en jongeheer Dzima bevonden zich diezelfde week inmiddels in de Ukraine. Poolse dame Halina is inmiddels al aan de overkant van de Middellandse zee, in de week van de 29ste namelijk in Libië.

Groningse vogels nog thuis

Terwijl meerdere satelliet vogels inmiddels onderweg zijn, schijnen de Groningse zendervogels het nog buitengewoon naar hun zin te hebben. Alle dieren zaten de week van 22 augustus nog in het mooie Groningse land.

Veel Grauwe Kieken op het Hogeland

Nadat Merel en haar partner vorig jaar met succes een nest jongen groot brachten in de polders boven Pieterburen, hadden we allemaal de hoop dat zij haar broedplaats van vorig jaar ook dit jaar weer zou opzoeken. Helaas, het mocht niet zo zijn, een hele teleurstelling voor Merel, de dochter van Erik Schothorst, naar wie het vrouwtje werd vernoemd. Toch heeft zij dit jaar, samen met ons, weer volop kunnen genieten van de acrobatische capriolen van de *Circus Pygargus*.

De eerste melding van Grauwe Kiekendieven rond Pieterburen kwam van provinciaal ornitholoog Jan van 't Hoff. Het zou gaan om een paartje in de buurt van Saaxumhuizen, niet direct een plek waar we ze, gezien de kleinschaligheid, zouden verwachten. Je kunt je voorstellen hoe groot de blijdschap was toen Erik Schothorst en ondergetekende na slechts een uurtje posten, niet één maar twee paartjes Grauwe in de lucht zagen buitelen. Vier duidelijk adulte beesten, wie had dat verwacht? We dansten letterlijk van plezier daar op de Hornsterweg. Zal wel een komisch gezicht geweest zijn voor de passanten.

Al snel werd duidelijk dat de beide echtparen een voorkeur hadden voor twee percelen wintertarwe en konden we de plaatsen van de nesten globaal intekenen op de kaart.

Het zal zo rond eind mei geweest zijn dat we naast de bekende adulte mannetjes een 3de KJ man in de buurt van de nestpercelen zagen vliegen. Na wat interactie's met één van de andere mannetjes verdween de vogel uit beeld en werd de dagen erna ook niet meer waargenomen.

Inmiddels waren er ook verschillende meldingen van jagende mannetjes bij ons binnengekomen vanuit de noordelijker gelegen polders. Ruurd Jelle - enthousiast als altijd - wist een groot blik vrijwilligers open te trekken en gezamenlijk togen we die druilerige vrijdag de 29ste Juni de zeedijk op en de Westpolder in. Ondanks het slechte weer werden er inderdaad twee adulte en één 2de KJ man gesignaleerd, maar werden geen nesten gevonden, geen prooioverdrachten gezien en konden we geen verdachte percelen aan ons lijstje toevoegen.

Ook de weken daarna werd er door verschillende mensen in de polders gepost, er werden wel jagende mannetjes waargenomen, maar mede door gebrek aan menskracht en door de slechte weersomstandigheden hebben we geen nest kunnen vinden. Later in het seizoen hebben we geen vliegende jongen kunnen waarnemen, maar dat er één en misschien wel meer paartjes een broedpoging hebben gedaan in dit gebied staat voor ons wel vast.

De teleurstellingen bleven zich maar opstapelen toen intussen ook nog was gebleken dat de beide paren aan de Hornsterweg hun broedgebied hadden verlaten. We waren al gewaarschuwd door Biemond, eigenaar van één van de nestpercelen, dat er nogal wat vossen in de omgeving werden gesignaleerd. Of predatie de oorzaak is geweest van het verlaten van de nesten is niet duidelijk geworden, maar dat ze waren vertrokken stond vast. Zeker is dat het weer ook niet heeft meegeholpen: zware slagregens (meer dan 200mm in de maand juli in dit gebied) hebben veel tarwevelden doen legeren.

Het was opnieuw Jan van 't Hoff die ons er weken later op attent maakte dat er toch nog steeds Grauwe Kieken in de buurt van Saaxumhuizen rondvlogen. Misschien waren het de beesten van de verlaten nesten, maar om hier zeker van te zijn toch maar weer gaan posten.

Toen ik die donderdag de 19de Juli langs de Hornsterweg reed zag ik al op grote afstand een prooioverdracht tussen een mannetje en een vrouwtje boven het nestperceel wintertarwe van Biemond. Zouden we ons toch vergist hebben en er toch nog een paartje aanwezig zijn?

Bij nadere bestudering bleek het te gaan om een jong mannetje, zeker niet adult en ook geen 2 KJ, maar een 3 KJ man. Het nieuwe paar had hetzelfde perceel uitgezocht als één van de andere paren om hier te nestelen. Om te voorkomen dat ook dit nest door eventuele predatie verloren zou gaan werd besloten het nest nog diezelfde dag te "uit te lopen" en te beschermen. Bij gebrek aan een nestbeschermer in de vorm van schrikdraad of kooi, werd besloten om bij de plaatselijke middenstand inkopen te doen zodat Erik Schothorst en ik 's middags het nest op "de Poolse" manier van een omheining konden voorzien. Dat de dagen van een beschermer lang kunnen zijn bewijst maar 's het feit dat ik 's avonds tot kwart over negen moest wachten alvorens het vrouwtje besloot om toch maar weer op het nest met de twee kerngezonde jongen neer te strijken.

Lees verder op de volgende pagina

De volgende dag bleken de ouders de nestbeschermers volledig geaccepteerd te hebben en zagen we de ene PO na de andere, de kleintjes werden ruim voorzien van lekkernijen.

Kevin Smit vindt Grauwe
Kieken nu al leuk

Wanneer je toch in de buurt bent ga je natuurlijk nog even rondneuzen of er in de buurt verder nog wat te zien is. Even noordelijk van Westernieland dartelden de mij bekende juveniele Bruine door de lucht. Opvallend was dat ene wat fijner gebouwde jong. Maar niet alleen dat ene jong was opvallend, maar er vloog een mannetje Grauwe vanuit de polder op het groepje Bruine af. Wat volgde was een prooioverdracht tussen dat zogenaamde jong wat een vrouwtje Grauwe bleek te zijn en het mannetje Grauwe. Het vrouwtje op haar beurt dook met de prooi in het tarweveld een stukje verderop. Dit was echt sensatie. Er moest zich een nest bevinden in dat veld wintertarwe, want het vrouwtje kwam na enkele seconden weer zonder prooi uit de tarwe omhoog. Dit betekende posten en wel op de nabij gelegen slaperdijk vanwaar je een goed uitzicht hebt over het gehele gebied. Het liep al tegen twaalf en de maag begon een beetje te knorren (ik was in de veronderstelling tijdig weer thuis te zijn en zonder eten en koffie vertrokken) toen als een "Godsgeschenk" Hans Hut uit de lucht kwam vallen. Hans zou het posten mooi tussen de middag even kunnen voortzetten.

Om kort te zijn, het bleek dat er minimaal twee jonge Grauwe rondfladderden ten noorden van Westernieland. Hoe het kan dat nooit één enkele vogelaar deze beesten heeft waargenomen en gemeld is een groot raadsel. Het nestperceel bevond zich langs een druk bereden openbare weg die naar de zeedijk voert en zeker tientallen keren per week, ook door vogelaars wordt bereden. 's Middags hebben Erik Visser en mijn persoontje nog geprobeerd één van de juveniele beesten te vangen, maar dit bleek een onbegonnen karwei. De beide jongen die wij zagen waren zeker al een week op de wieken en lieten zich niet door ons verschalken.

De weken erna hebben we samen nog bijzonder plezierige uurtjes doorgebracht rond Westernieland en Saaxumhuizen.

De gebeurtenissen op het Hogeland resumerend kunnen we zeggen dat we naast de teleurstellingen rond het mislukken van twee nesten ook kunnen terugkijken op het uitvliegen van minimaal vier jongen uit twee andere nesten. Dat er zeker vijf broedparen in het gebied aanwezig zijn geweest kan ons alleen maar tot tevredenheid stemmen en we kunnen gerust stellen dat we er, naast de bekende gebieden in Oost Groningen, een nieuw broedgebied bij hebben. Dat we dit mede te danken hebben aan de Agrarische Natuurvereniging Wierde en Dijk met hun project Kaantjes en Raandjes staat buiten kijf. Ik persoonlijk denk dat wanneer Lenie in 't Hart toch besluit in Pieterburen te blijven met haar zeehonden, zij er in de toekomst toch rekening mee moet houden dat onze "bezoekersaantallen" de hare nog wel eens zouden kunnen overtreffen (wat wil je ook met zulke dotjes).

Het seizoen loopt jammer genoeg weer ten einde. Hier en daar zie je nog jonge en ook adulte beesten vliegen, maar het gros is nu onderweg naar hun overwinteringsgebieden. Het ga ze goed en hopelijk zien we ze volgend broedseizoen weer in grote getale op het Hogeland terugkeren.

Hilbrand Schoonveld

Randenbeheer werkt óók in Zwitserland!

Uit Zwitserland bereikte ons deze week het bericht dat faunaranden zelfs in dit Alpenland tot broedende grauwe kiekendieven kan leiden. Niet geheel toevallig in het gebied waar de beroemde akkervogelman Markus Jenny zijn geoptimaliseerde faunaranden heeft liggen. Zie hoe trots de Zwitsers op het eerste broedgeval sinds 21 jaar!

Zie: <http://www.birds.ch/wiesenweihe.htm> (vol leuke foto's en downloads en goed voor uw Duits)

Wie de site leest zal een paar boeiende zaken tegenkomen. Zo zijn de ooit verguisde Groninger stroomhekken ook gebruikt om het nest te beschermen. Toen wij iets van 5 jaar terug op een Duits congres onze methode promoten werden we bijna weggehoond. Nu stellen we vast in Europa op veel plekken het pragmatische stroomhek met succes wordt gebruikt! Alleen in Duitsland zijn een paar beschermingsgroepen nog bezig met een volstrekt achterhaalde manier van 'bescherming'. Zo zijn er nog steeds vogelaars die geloven dat het voldoende is een stuk van een halve hectare of meer (een maatregel waar veel akkerbouwers ook niet bijster blij mee zijn) in onbeschermd vorm te laten staan. Deze mensen snappen weinig van predatoren en zijn dan ook nog eens verbaasd dat een legsel wordt opgevreten. Tsja. Gelukkig laten de Zwitsers akkervogelbeschermers zien hoe het wel moet!

Niet alleen de mannen van Rolf Peter Löblein en de meest succesvolle agrarische natuurvereniging in Nederlands akkerland ("Wierde & Dijk") hebben de laatste jaren laten zien dat uit het niets de meest gracieuze aller kieke een goede neus heeft voor goed doordachte vormen van agrarisch natuurbeheer. Waarvan acte!

Prijsvraag!

De vorige prijsvraag bleek wat lastig, de nieuwe is misschien wel te doen?

- A) Welke soort houdt Simone hier vast;
- B) Is het een mannetje of een vrouwtje;
- C) Wie weet waar dit is;
- D) Geef er de goeie Duitse naam bij.

Antwoorden op de vorige prijsvraag waren:

- A) Bruine Kiekendief (Rohrweihe in het Duits);
- B) Vijf gezonde jongen in een perceel tarwe;
- C) 3:2 (in het voordeel van de vrouwen);
- D) Kanalpolder, 1 km vanaf de grens bij Nwe Statenzijl.

Zelfs de grootste diehards binnen de werkgroep tasten mis in het geven van de goede antwoorden en daarom gaat de prijs naar boer Ingo Luitjes die dit nest zelf vond, de bescherming deed en ze ook daadwerkelijk heeft zien uitvliegen. De beide dames op de bijgevoegde foto staan er eigenlijk alleen maar bij om het hele gebeuren op te leuken!

Brief van achter de computer

Het is even wennen, thuis komen na 4 maanden briljante stage. Maar ik wist natuurlijk al lang dat aan al het moois een einde komt. Dus nu geen brief uit het veld maar van achter de computer thuis. Zit nu meer dan een week weer thuis en begin nu steeds meer in het ritme van braaf de hele dag achter de computer kruipen te komen. Kortom als afleiding moet er af en toe gesport worden en uiteraard niet te vergeten goede herinneren opgehaald worden met de nieuwsbrief in elkaar zetten en zelf een bijdrage hieraan leveren. Tot overmaat van ramp is het zulk bagger weer dat zelfs er hier op uit gaan niet bijster aantrekkelijk is. Maar wel met Amy naar het Vogelfestival geweest om even mijn vogelshot te halen. Bovendien gaan we half september naar Malta voor een weekje veldwerk als vakantie.

Goed dan maar even in mijn herinnering terug naar de laatste velddagen. De laatste vier dagen heb ik samen met Ben, Erik en Martijn nog een extra muizencensus uitgevoerd in Rheiderland. Dit om onze expansie van activiteiten daar (zoals radiovogel Wiebe) nog wat meer vorm te geven. Het begon allemaal met prachtig weer, maar de laatste dag was het rennen tussen de buien door. Wel weer drie soorten muizen; veld- bos- en spitsmuis. Opvallend genoeg was de aanvoer over de dagen bijna constant te noemen.

Echter het interessantst was wel mijn wandeling naar de ENOVA faunarand (als je nog van een rand kunt spreken bij tientallen meters breed). Deze wandeling deed ik om nog de gewassen in te tekenen die bij het BMP plot van Ben en Erik horen. Eerst was ik al zwaar afgeleid door een jonge grauwe kiekendief die voor zichzelf aan het jagen was. Dit kostte hem/haar schijnbaar nogal wat concentratie, want het beest had mij totaal niet door, terwijl ik toch wel opval in het open veld. Dus ik kon stiekem genieten van het beest en slechts op 10 meter keek het op om vervolgens redelijk te schrikken en meteen naar links te zwenken. Daar ging mijn laatste jonge grauwe kiekendief van het jaar.....

But it ain't over till its over. Daarna was het de beurt aan een zeer interessante verschijning. Onze bijzondere kerel en succesvol vader 2 KJ blauwe kiekendief. Dit ventje dat er al in geslaagd is om terwijl hij zelf nog bijna een puber is al succesvol een nest groot te brengen, was zeer apart om te zien (te beleven). Twee vogels voor de prijs van één. Hij was van onder al zo goed als een blauwe kiekendief aan het worden met veel wit en mooie zwarte vleugelpunten. Van boven was het echter nog een junior (bruin met witte stuit dus). Helaas stond ik natuurlijk zonder digitale camera, dus helaas heb ik het prachtbeest niet vast kunnen leggen.

Als je als junior al zo succesvol bent dan beloofd dat zeker wat voor volgend seizoen, wanneer hij vermoedelijk als duidelijk herkenbare blauwe kiekendief door het leven zal gaan. Hopen dus dat hij terugkeert naar onze vrienden in Rheiderland en ons weer wat mooie jonge blauwe kiekers kan showen.

Jorna

Kopij

Het was weer niet gelukt zonder al jullie leuke stukjes!

Heeft u kopij voor Monty's Flying Circus?

Lever dan je stukje in bij Chris: christianetrierweiler@yahoo.com

of Jorna: jornaarisz@hotmail.com

Alvast bedankt,

Uw Redaxy, Chris en Jorna

